

Het is gedaan met de rust: Rotterdamse meeuwen kiezen het dak

▲ Het bewijs van dakbroedende kleine mantelmeeuwen in Rotterdam. Een volwassen vogel (op verhoging) en iets links daarvan een kuiken van 2 tot 3 weken oud. Links en rechts kokmeeuwen. 6 juli 2015, Abram van Rijckevorselweg, Rotterdam. (Sander Elzerman)

André de Baerdemaeker [ecoloog, Bureau Stadsnatuur; debaerdemaeker@bureaustadsnatuur.nl]

De consensus dat zeemeeuwen gulzige, lawaaierige en vandaliserende rotbeesten zijn is breed geaccepteerd onder doorsnee Rotterdammers. Als eco-loog van Bureau Stadsnatuur ontkom je er niet aan dat mensen het onderwerp nu en dan aansnijden en vragen of je dit standpunt ook als deskundige kunt onderstrepen. Als rechtgeaarde vogel- en meeuwenliefhebber kan ik in zo'n geval niet anders dan wijsneuzerig opmerken dat zoiets als 'de zeemeeuw' niet bestaat. Terwijl mijn gesprekspartner er spijt van begint te krijgen de vraag ooit gesteld te hebben, wijd ik uit over de veertien schitterende meeuwensoorten die ooit Rotterdamse grond onder de zwemvliezen voelden. Waaronder zeldzaamheden, zoals een uit Amerika overgevlogen ringsnavelmeeuw *Larus delawarensis* die in augustus 1986 een poos op de Maasvlakte verbleef. "Het enthousiasme onder de vogelaars is zeer groot" zo schreef de Telegraaf toentertijd. En tegenwoordig kunnen we iedere winter, verborgen tussen de andere langs singels op brood wachtende meeuwen, Pontische meeuwen (*Larus cachinnans*) zien staan. Afkomstig uit onder meer Oekraïne. Schitterende beesten.

Naderend onheil

Toch zal het menigeen worst zijn welke soort het is die de inhoud van een open-gescheurde vuilniszak over de volle breedte van de straat uitstalt.

En wanneer je op een ochtend in mei rond een uur of vier wakker gekrijst wordt door een op de dakrand wippend meeuwenkoppel, is het eerste waar je naar op zoek gaat niet Peterson's vogelgids. Tot op heden konden we ons in Rotterdam gelukkig prijzen dat we niet door hoefden te maken wat voor de bewoners van Katwijk, Den Haag, Leiden en Haarlem wel de realiteit is: broedende meeuwen op het dak van je huis. Het kabaal dat bij het gezinsleven van de zilvermeeuw (*Larus argentatus*) en de kleine mantelmeeuw (*Larus fuscus*) komt kijken heeft daar al

voor heel wat slaaptkort gezorgd. Nadat de meeuwenkolonies in de Zuid-Hollandse duinen door oprukkende vossen (*Vulpes vulpes*) onder de voet werden gelopen, namen veel ontheemde meeuwen de wijk naar de daken van steden. De meeste Rotterdamse meeuwen vliegen na een dagje stad terug naar de enorme kolonies van de Maasvlakte, Europoort of Moerdijk. Ik zeg inderdaad: 'de meeste', want de onheilsprofeten (Ouweneel 2014, ikzelf in Geluk 2015) zijn inmiddels in het gelijk gesteld: ook de Rotterdamse meeuwen hebben het dak gekozen.

▲ Zilvermeeuw R-K6, hier in actie bij het bemachtigen van friet op het Binnenwegplein, broedt niet op een dak, maar in de Europoort, zoals de meeste Rotterdamse meeuwen. (Kees Moeliker).

Dakbroeders

In het broedseizoen van 2015 zijn op drie locaties in Rotterdam kuikens van kleine mantelmeeuwen op daken waargenomen. De primeur gaat naar Caspar Dullaart. Hij maakte op 6 juli melding van bedelende jonge meeuwen en alarmerende oudervogels op een flatgebouw langs de Teldersweg in Schiebroek. Op 13 augustus inspecteerde ik met hem het met kiezels bedekte platte dak en vond ik er, ondanks de afwezigheid van jongen, een recent gebruikt nest. Een dozijn vogels hield nog altijd de wacht en gedurende het hele bezoek hing er een kriesende paraplu van meeuwen boven mijn hoofd. Een ander geval van dakbroeden werd vastgesteld in de Waalhaven. Op het dak van een bedrijf aan de Pannerdenstraat ontdekten Cornelis Fokker en Laurens van de Padt op 17 juli 2015 twee piepende meeuwenkuikens op een dak. Erboven cirkelden wat zenuwachtige kleine mantelmeeuwen. De kuikens waren te jong om zelf te vliegen en konden dus niet op eigen kracht op het dak terecht gekomen zijn. Hoewel de setting hier erg havenachtig is, ligt de plek dicht bij het centrum van de stad dan bij de meeuwenkolonies in de Europoort. Echte stadsmeeuwen dus. Het derde geval trof ik samen met Sander Elzerman aan. Wij zagen op 6 juli 2015 één broedpaar kleine mantelmeeuwen met twee kuikens op het dak van een bedrijfspand aan de Abram van Rijckevorselweg, op de grens met Capelle aan den IJssel. Het pand, dat lange tijd leeg stond, maar waar nu een meubelwinkel is gevestigd, doet al langere tijd dienst als kolonieplatform. Het werd in 2014 al bewoond door naar schatting veertig broedparen visdief (*Sterna hirundo*) en 25 paar kokmeeuwen (*Croicocephalus ridibundus*). De mantelmeeuwen vonden aansluiting aan de rand van de kolonie en hoewel de heethoofdige visdieven geregeld uitvallen maakten naar de meeuwen, wisten alle partijen succesvol jongen groot te brengen.

Overlast

Hoewel het meubelpaleis aan het Kralingse Veer vol met bedden staat, houden de meeuwen er niemand uit hun slaap. Ook aan de Waalhaven zullen de broedende meeuwen (vermoedelijk) geen werknemers wakker kriesen. In Schiebroek ligt dat anders. Bij navraag onder buurtbewoners bleek dat een wekservice van meeuwen niet op veel waardering kon rekenen. Zodra de eerste honden bij het krieken van de dag worden uitgelaten, begint het kabaal. De bewoners zouden de

meeuwen graag zien vertrekken, maar dat is niet eenvoudig te bewerkstelligen. Meeuwen zijn wettelijk beschermd en kunnen dus niet zomaar bestreden worden. Het alternatief is het dak onaantrekkelijk te maken voor broedse meeuwen. Een duurzame oplossing die een eenmalige investering van de eigenaar of beheerder vergt. Het flatgebouw waarop de meeuwenkolonie zich vestigde is van hetzelfde type als de omringende flats. Het risico is dus dat de meeuwen zullen oversteken naar de burens, waardoor de overlast enkel wordt verplaatst. Een integrale aanpak van alle geschikte flats in de omgeving is de oplossing. Een dure grap.

Geruchten

Sinds enkele jaren namen de geruchten over broedende meeuwen op Rotterdamse daken alsmaar toe. In de zomers van 2002 en 2003 hoorde ik meermaals bedelende jonge mantelmeeuwen piepen op het dak van de voormalige Scholengemeenschap Van Oldenbarnevelt, grenzend aan het Afrikaanderplein. Hoe oud de kuikens waren was vanaf de straat niet te beoordelen, dus het is niet helemaal zeker dat de jongen niet achter hun ouders aan naar Rotterdam-Zuid vlogen om het dak als uitvalsbasis te gebruiken. Een ander gerucht gaat de ronde in het centrum, in de omgeving van het Binnenwegplein waar de patat-minnende medemens stevast wordt aangestaard door gulzige

meeuwenogen. Een gebouwbeheerder zou daar vorig jaar een aantal jonge meeuwen hebben aangetroffen en ook dit jaar hoorde ik er mensen over. Het absolute toppunt is toch wel de broedvogelatlas van Sovon (2002). Hierin heeft men in de omgeving van de Keileweg dikke stippen ingetekend van vermeende kolonies. Helaas ontbreekt het mij aan voldoende documentatie om die bewering te bevestigen of te ontkrachten, maar het geeft te denken dat de daken in de daaropvolgende broedseizoenen meeuwwrj bleken te zijn. Zowel zilvermeeuw als kleine mantelmeeuw zijn jarenlang trouw aan de nestplaats van hun keuze (slecht nieuws voor de bewoners van Schiebroek, trouwens). Dus zonder reden zomaar hun biesen pakken zullen de vogels niet snel doen. Of wie weet. Misschien ook wel. Als ze de overlast van toeterend auto's, blaffende honden en harde muziek beu zijn. De stadsnatuur toont zich wel vaker van haar ironische kant. ◀

Referenties

- Geluk, M. 2015 – Stadsvogels: de meeuw – De Rotterdammer 21-2-2015
– www.derotterdammer.nl
Ouweneel, G. 2014 – De kleine mantelmeeuw, een talrijke Rotterdamse broedvogel – Straatgras 26(3): 51-53
Sovon 2002 - Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2002. Nederlandse avifauna 5 – Naturalis, KNNV & EIS, Leiden.

▲ Het typische beeld van een overvliegende kleine mantelmeeuw, herkenbaar aan de gele poten. (Garry Bakker)